

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ, ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ.

ΒΛΕΠΕ τὴν θεόπνευστον σοφίαν τοῦ θεοφόρου Παύλου· ἐπειδὴ εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς πίσεως καὶ χάριτός ἐσμεν σεσωσμένοι. « Τῆ γὰρ » χάριτί ἐσε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως »· ἵνα μηδεὶς πλανηθῆ καὶ νομίσῃ, ὅτι δι' αὐτῶν μόνον δυνάμεθα σωθῆναι, καὶ μὴ πράτ-
(ΠΡΑΞ. ΑΠΟΣΤ. ΤΟΜ. Β΄.)

τωμεν τὴν ἀρετὴν, ἐδίδαξεν, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ ἐπλάσθημεν καὶ ἀνεπλάσθημεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ καλὰ ἔργα. « Αὐτοῦ γὰρ ἐσμεν » ποίημα, εἶπε, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ » σοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς ». Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων ἔδειξεν ἄφευκτον τῆς ἐργασίας

Ἐφεσ. 2.
10.

τῶν ἀρετῶν τὸ χρέος. Ἀκούσατε, πόσον ἀναμφίβολα καὶ βέβαιά εἰσι ταῦτα τὰ ἀποστολικὰ λόγια.

Εἰς πᾶν κτίσμα ὤρισεν ὁ θεὸς ἴδιον ἔργον, φυτεύσας εἰς τὴν τούτου φύσιν ἐκεῖνας τὰς δυνάμεις, ὅσαι ἦσαν ἀναγκαῖαι πρὸς τὴν τούτου ἐκπλήρωσιν· εἰς μὲν τὴν γῆν
 Γεν. 1. 11. ὤρισεν ὁ θεὸς, ἵνα βλαστάνῃ; « Βοτάνην »
 » χόρτου καὶ ξύλον κάρπιμον ποιῶν καρ-
 » πόν »· εἰς δὲ τοὺς φωστῆρας, ἤγουν εἰς
 τὸν ἥλιον, εἰς τὴν σελήνην, εἰς τοὺς ἀστέρας,
 Αὐτ. 17 ἵνα πέμπωσι φῶς ἐπὶ τῆς γῆς· εἰς πάντα
 τὰ ζῶα, ἵνα αὐξάνωσι καὶ πληθύνωνται
 28. καὶ διαμένωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀν-
 θρώπου· εἰς τὸ ὕδωρ, ἵνα ποτίζῃ « Πᾶν
 Αὐτ. 2, 6. » τὸ πρόσωπον τῆς γῆς »· εἰς τὸν ἀέρα, ἵνα
 παρέχῃ ἀναπνοήν. Ποῖον δὲ ἔργον ὤρισεν ὁ
 θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὃν κατ' εἰκόνα αὐ-
 τοῦ ἐπλασε, καὶ κατέστησεν ἄρχοντα πά-
 σης τῆς ὀρατῆς κτίσεως; οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ
 τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς, δούς αὐτῷ καὶ
 τὰς δυνάμεις, τὰς πρὸς τὴν κατόρθωσιν
 αὐτῆς ἀναγκαίας. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς
 ἡ θεία γραφή, τοῦτο αὐτὸ καὶ τὰ βλεπό-
 Αὐτ. 15. να πράγματα· « Καὶ ἔλαβε, λέγει ὁ ἱερός
 » λόγος, Κύριος ὁ θεὸς, τὸν ἄνθρωπον, ὃν
 » ἐπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδεί-
 » σω τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ
 » φυλάττειν ». Ἐὰν τὰ λόγια ταῦτα νοήσης
 μόνον κατὰ τὸ γράμμα, πολλὰς συναντᾷς
 δυσκολίας· διότι ὁ παράδεισος τῆς τρυφῆς
 ἀναλλοίωτος ὦν τότε, οὐδεμίαν εἶχε χρείαν
 τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐργασίας, ἀλλ' οὐδὲ φυ-
 λακῆς εἶχε χρείαν, ἐπειδὴ τότε οὐδὲ κλέπται

ἦσαν, οὐδὲ ἐπίβουλοι, οὐδὲ φθορεῖς· λύονται
 δὲ αἱ δυσκολίαι, ἐὰν νοήσης ἀναγωγικῶς,
 ὅτι καὶ ἡ ἐργασία καὶ ἡ φυλακὴ τοῦ παρα-
 δέισου τῆς τρυφῆς τὴν φυλακὴν σημαίνει
 καὶ τὴν ἐργασίαν τῆς θείας ἐντολῆς, ἤγουν
 τῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ καὶ ὀρατῶς βλέπομεν,
 ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἐπιγείων κτισμάτων
 μόνος ὁ ἄνθρωπος ἔχει τῆς ἀρετῆς τὰς
 δυνάμεις, καὶ, ὅταν θέλῃ, ἐργάζεται τὰ ἐνά-
 ρετα κατορθώματα. Ποῖον ἄλλο ἐπίγειον
 κτίσμα λατρεύει τῷ θεῷ, ἢ φυλάττει δικαιο-
 σύνην, ἢ δεικνύει ἐκούσιον ἐγκράτειαν, ἢ
 αὐτοθελήτως δεσπόζει τῶν ἰδίων παθῶν, ἢ
 πράττει ἄλλην τινὰ ἀρετὴν;

Εἰς πᾶν κτίσμα ὤρισεν ὁ θεὸς ἴδιον ἔρ-
 γον, καὶ πᾶν κτίσμα ἀπὸ καταβολῆς κό-
 σμου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας μετὰ πάσης
 ἀκριβείας ἐκπληροῖ τὸ ἔργον αὐτοῦ· ὅθεν ὁ
 ἅγιος προφήτης δοξολογῶν τὸν ποιητὴν
 τοῦ πάντος, ἐψάλλεν· « Αἰνεῖτε τὸν Κύριον
 Αὐτ. 158. » ἐκ τῆς γῆς, δράκοντες καὶ πᾶσαι ἄβυσσοι·
 7, 8. » πῦρ, χάλαζα, χιῶν, κρύσταλλος, πνεῦμα
 » καταγίδος, τὰ ποιῶντα τὸν λόγον αὐ-
 » τοῦ ». Μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀρχῆς μετὰ
 τὴν πλάσιν αὐτοῦ ἐγκατέλιπε τὸ ἴδιον
 ἔργον, ἀκούσας τὴν συμβουλὴν τοῦ διαβό-
 λου, καὶ φαντασθεῖς, γενέσθαι θεός· ἐκ τού-
 του ἔπεσεν εἰς βάραθρον ἐλεεινὸν καὶ ἐξαι-
 σιον. Ἡ ἁμαρτία ἐνέδυσεν αὐτὸν τοὺς δερ-
 ματίνους χιτῶνας, ἤγουν τὴν παχυλωτέ-
 ραν καὶ θνητὴν σάρκα· ἐσκότισε τὸν νοῦν
 αὐτοῦ, καὶ ἐκλίνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς
 πάντα τὰ ψυχοφθόρα πάθη· διὸ καὶ ἐρρέθη
 περὶ αὐτοῦ· « Ἐγκεῖται ἡ διάνοια τοῦ ἀν- Γεν. 8. 24

» θρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεό-
 » τητος αὐτοῦ ». Κατέστησεν αὐτὸν δούλον
 ἰωάν. 12. τοῦ διαβόλου· ὅθεν « Ἄρχων τοῦ κόσμου
 31. » τούτου » ὁ διάβολος ὠνομάσθη· ἐποίησεν
 αὐτὸν ὄλον σαρκικόν· διὸ καὶ ἀνεχώρησε
 Γεν. 6. 3. τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἀπ' αὐτοῦ· « Καὶ εἶπε
 » Κύριος ὁ θεός, οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦ-
 » μά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν
 » αἰῶνα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας ». Ἐνὶ
 λόγῳ, ἡ ἁμαρτία ἠλλοίωσε καὶ αὐτὰ τὰ ἰδιώ-
 ματα τῆς φύσεως αὐτοῦ· « Ἄνθρωπος ἐν
 Ψαλ. 45. » τιμῇ ὢν, οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς
 12. » κτήνεσι τὰς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοιώθη
 » αὐτοῖς ». Οὐδὲ ὁ νόμος, οὐδὲ οἱ προφῆται,
 οὐδὲ πάντες οἱ δίκαιοι, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι
 ἠδύναντο ἀναστῆσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοιαύ-
 τῆς ἐλεινῆς πτώσεως. Τοῦτο κατόρθωμα
 μόνῃς τῆς ἀπειροῦ τοῦ θεοῦ εὐσπλαγχνίας·
 μόνος ὁ μονογενῆς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ
 ἐκ τῶν κόλπων τοῦ πατρὸς εἰς τὴν μήτραν
 τῆς παρθένου μητρὸς καταβάς καὶ σαρκω-
 θείς, καὶ δεῦτερος ἄνθρωπος γενόμενος,
 ἀνεκαίνισε καὶ ἀνέκτισε καὶ ἀνέστησε τὴν
 πεπτωκυῖαν ἀνθρώπινον φύσιν. Αὐτὸς διὰ
 τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ συνανέ-
 στησε, καὶ ἄφθαρτα ἐποίησε τὰ τῶν ἀν-
 θρώπων σώματα· αὐτὸς διὰ τῆς ἐπουρανίου
 αὐτοῦ διδασκαλίας ὠδήγησε τὸν νοῦν τῶν
 ἀνθρώπων πρὸς τὴν λατρείαν τῆς ὁμοουσίου
 καὶ τρισυποστάτου θεότητος, καὶ ἔστρεψε
 τὴν καρδίαν αὐτῶν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν
 ἐνθέων κατορθωμάτων· αὐτὸς διὰ μὲν τῆς
 παντοδυναμίας αὐτοῦ ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις
 τὴν ἐξουσίαν κατὰ τῆς δυναστείας τοῦ

διαβόλου, εἰπὼν· « Ἴδου δίδωμι ὑμῖν τὴν
 Ἀουκ. 10. 19. » ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ
 » σκορπιῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν
 » τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδική-
 » ση ». διὰ δὲ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐμφυσήμα-
 τος ἀνεκαίνισε καὶ ἀνέπλασεν ὄλον τὸν
 ἄνθρωπον, δούς εἰς αὐτὸν τὸ πνεῦμα τοῦ
 θεοῦ, ἐξ οὗ ἐγυμνώθη διὰ τὴν ἁμαρτίαν·
 « Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει ἰωάν. 20
 » αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον ». Ἐὰν 22.
 παραβάλης τὸν λόγον, ὃν εἶπεν ὁ θεός, ὅταν
 ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον, ἦγουν τὸ, « Καὶ Γεν. 2. 15
 » ἔλαβε Κύριος ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον, ὃν
 » ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδεί-
 » σῳ τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ
 » φυλάττειν », μετὰ τοῦ λόγου, ὃν εἶπεν ὁ
 θεηγόρος Παῦλος, ἀφ' οὗ ὁ Χριστὸς ἡμᾶς Ἐφ. 2. 10.
 ἀνέπλασεν, ἦγουν μετὰ τοῦ, « Κτισθέν-
 » τες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγα-
 » θοῖς », βλέπεις, ὅτι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς σκοπὸς
 καὶ τῆς πλάσεως καὶ τῆς ἀναπλάσεως ἡμῶν·
 βλέπεις, ὅτι δι' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ τέλος καὶ
 ἐπλάσθημεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ ἀνεπλάσθημεν
 ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτοῦ, τουτέστι
 διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἀγαθῶν πράξεων.

Ἐπειδὴ οὖν ὁ θεός καὶ ἔπλασε καὶ
 ἀνέπλασεν ἡμᾶς διὰ τὸ αὐτὸ τέλος, ὅπερ
 ἐστὶ, διὰ τὴν κατόρθωσιν τῆς ἀρετῆς, τίς
 οὐ βλέπει, πόσον μέγα ἐστὶ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς
 ἡμέτερον χρέος; ἡ ἄγνοια τῶν νόμων τοῦ
 θεοῦ, καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς φύσεως πρὸς τὴν
 ἐκπλήρωσιν αὐτῶν εἰσὶ δύο αἰτιολογήματα,
 σμικρύνοντα τοῦ χρέους τὸ βάρος. Περὶ
 τῆς ἀγνοίας αὐτὸς ὁ Κύριος εἶπεν « Ὁ δὲ

» μὴ γνοῦς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δα-
 » ρήσεται ὀλίγας ». Ἡ ἄγνοια σμικρύνει
 τὴν τιμωρίαν, ἐπειδὴ σμικρύνει τὸ χρέος·
 τὸ δὲ τῆς ἀδυναμίας αἰτιολόγημα οὐκ ἀ-
 πέφραξεν ὁ θεὸς ὡς μάταιον. Αὐτὸς προσάσσει
 τὸν Μωϋσῆν, ἵνα ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον,
 λυτρώσῃ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς
 δουλείας τοῦ Φαραῶ· ὁ δὲ Μωϋσῆς προ-
 ἐξ. 3. 11. βάλλει τὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ· « Καὶ εἶπε
 » Μωϋσῆς πρὸς τὸν θεόν· τίς εἰμι ἐγὼ,
 » ὅτι πορεύσομαι πρὸς Φαραῶ, βασιλέα
 » Αἰγύπτου, καὶ ὅτι ἐξάξω τοὺς υἱοὺς Ἰσ-
 ἐξ. 4. 10. » ραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου; Ἰσχυρόφωνος καὶ
 » βραδύγλωσσος ἐγὼ εἰμι ». Οὐκ ἐξουδένω-
 σε δὲ ὁ θεὸς τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ τὸ αἰτιο-
 λόγημα, ἀλλ' ὑπεσχέθη τὴν θεῖαν αὐτοῦ
 ἐξ. 3. 12. βοήθειαν· « Ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ », εἶπεν·
 ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν καὶ στόμα καὶ γλῶσσαν
 ἐξ. 4. 12. καὶ λόγον· « Ἐγὼ, εἶπεν, ἀνοίξω τὸ στόμα
 » σου, καὶ συμβιβάσω σε, ὃ μέλλεις λαλῆ-
 »σαι ». Ἐὰν οὖν οὐδὲ τὴν γνῶσιν εἶχομεν
 τῶν θεῶν νόμων, οὐδὲ τὰς φυσικὰς πρὸς
 τὴν ἀρετὴν δυνάμεις, οὐδὲ τῆς θείας χάριτος
 τὴν βοήθειαν, τότε καὶ τὸ χρέος πρὸς τὴν
 τῶν καλῶν ἔργων ἐκπλήρωσιν ὀλιγώτερον,
 καὶ ἡ ἀπολογία εὐλογοφανῆς, καὶ ἡ τιμωρία
 διὰ τὴν τῶν νόμων παράβασιν ὀλιγώτερα.
 Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ χριστιανεῖ, καὶ τὴν γνῶ-
 σιν ἔχομεν τῆς θείας νομοθεσίας, καὶ τὰς
 δυνάμεις τῆς φύσεως, καὶ τὴν βοήθειαν τῆς
 τοῦ θεοῦ χάριτος. Τοῦτο δὲ σημαίνουσι τοῦ
 θεολόγου Παύλου τὰ λόγια· « Κτισθέντες
 ἐξ. 2. 10. » ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς
 » προητοίμασεν ὁ θεός, ἵνα ἐν αὐτοῖς περι-

» πατήσωμεν ». Προητοίμασε διὰ τοῦ εὐ-
 αγγελικοῦ κηρύγματος, προητοίμασε διὰ
 τῶν φυσικῶν δυνάμεων, προητοίμασε διὰ
 τῆς συνεργείας τῆς αὐτοῦ χάριτος. Ποῖος
 ἀγναεῖ τοὺς θεῖους νόμους; ποῖος οὐ διακρί-
 νει τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ; ποῖος οὐ
 γνωρίζει τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀμαρτίαν; τίς
 οὐ βλέπει, ὅτι ἔχομεν τὴν δύναμιν τῆς
 ἀγάπης, ἵνα ἀγαπῶμεν τὸν θεὸν καὶ τὸν
 πλησίον; τὴν δύναμιν τῆς δικαιοσύνης,
 ἵνα μὴδὲ ἑαυτοὺς, μὴδὲ τοὺς ἄλλους ἀδικῶ-
 μεν; τὴν δύναμιν τῆς σωφροσύνης, ἵνα
 σωφρονῶμεν; τὴν δύναμιν τῆς ὑπακοῆς,
 ἵνα ὑπακούωμεν; τὴν δύναμιν τῆς ταπει-
 νοφροσύνης, ἵνα μὴ νομίζωμεν ἑαυτοὺς ἀνω-
 τέρους τῶν ἄλλων; τὴν δύναμιν τῆς εὐ-
 σπλαγγίας, ἵνα ἐλεῶμεν τοὺς πτωχοὺς;
 Τίς οὐκ αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὰς
 δυνάμεις πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς κατόρθωσιν;
 ἢ τίς ἀκαύων τὸν θεόν, λέγοντα πρὸς τὸν
 ἀπόστολον αὐτοῦ· « Ἄρκει σοι ἡ χάρις μου. 2. Κορ. 12.
 9. » ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦ
 »ται»· καὶ αὐτὸν τὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου,
 ὑποσχόμενον· « Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι. Ματθ. 28.
 20. » πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας
 » τοῦ αἰῶνος ». τίς, λέγω, ταῦτα ἀκούων,
 οὐ πιστεύει, ὅτι, ὅστις κλίνει εἰς τὴν ἐργα-
 σίαν τῆς ἀρετῆς, ἔχει τὴν παντοδύναμον
 χάριν ἐνισχύουσαν τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύ-
 σεως; Ἐπειδὴ οὖν ἡ ἄγνοια λείπει, ἡ δὲ
 δύναμις πέρεστι, καὶ ἡ χάρις συνεργεῖ, τὸ
 χρέος ἡμῶν ἀναβαίνει εἰς τὴν ὑπερβολὴν.
 Ποία οὖν ἡ ἀπολογία ἡμῶν, ὅταν παραβαί-
 νωμεν τοῦ θεοῦ τὰ προστάγματα;

Ἐπὶ τῆς ἀναγινωσκομένης τῆς ΚΓ' Κυριακῆς, ὅταν κατανοήσῃς τὴν ὑπερβολὴν τούτου τοῦ χρέους, τότε λύεις τὴν ἀπορίαν τούτων τῶν λόγων τοῦ Κυρίου. Ὁ Κύριος εἶπεν· « Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε » πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε, ὅτι » δούλοι ἀχρεῖοὶ ἐσμεν ». Ἀλλὰ διὰ τί ἀφ' οὗ πράξομεν πάντα τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ, ἐσμέν δούλοι ἀχρεῖοι; διότι, λέγει, ἐτελειώσαμεν ὅλον τὸ ἡμέτερον χρέος, ἐποιήσαμεν πάντα, ὅσα τὸ χρέος ἡμῶν ἐζήτηί « Ὅτι ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν ». Ἀλλ' ὁ δούλος, ὅταν ποιῇ πάντα τὰ διορισθέντα εἰς αὐτόν, τότε οὐκ ἔστιν ἀχρεῖος, ἀλλὰ χρήσιμος καὶ πιστός, καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος. Διὰ τί οὖν ἡμεῖς, καὶ ἀφ' οὗ τελέσωμεν πάντα τὰ θεῖα προστάγματα, ὅπερ ἐστί, καὶ ἀφ' οὗ ἐκπληρώσωμεν ὅλον τὸ χρέος ἡμῶν, ἐσμέν δούλοι ἀχρεῖοι; οὐκ εἶπεν ὁ αὐτὸς Κύριος· « Ὑμεῖς, φίλοι μου » ἐσὲ, ἐὰν ποιῆτε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν »; Πῶς οὖν ὁ αὐτὸς λέγει, ὅτι ὅταν ποιήσωμεν πάντα τὰ διδασκόμενα ἡμῖν, τότε ἐσμέν δούλοι ἀχρεῖοι; Φίλοι καὶ δούλοι εἰσι δύο πράγματα ἀντιφερόμενα. Φίλοι ἀληθῶς, καὶ φίλοι ἡγαπημένοι τοῦ θεοῦ εἰσιν οἱ ποιῶντες τὸ θέλημα αὐτοῦ· « Ὑμεῖς φίλοι μου » ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν ». Οἱ αὐτοὶ δὲ εἰσι καὶ δούλοι ἀχρεῖοι. Φίλους μὲν γνωρίζεις αὐτούς, ἐὰν στοχασθῇς τὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ τὴν ἄμετρον τοῦ θεοῦ φιλοφροσύνην· δούλους δὲ ἀχρεῖους, ἐὰν συλλογισθῇς τὸ ὕψος καὶ βάθος καὶ μεγαλεῖον τοῦ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν χρέους.

Βλέπε δὲ καὶ τοὺς τρόπους, ὅσους ὁ θεὸς ἐπεχειρίσθη, ἵνα ὀδηγήσῃ ἡμᾶς πρὸς ἐκπλήρωσιν τούτου τοῦ ἀπαραιτήτου χρέους. Κατέβη εἰς τὸ Σινᾶ, καὶ ἔδωκεν ἐκεῖ ἐγγράφως τὰ θεῖα αὐτοῦ προστάγματα, ὑποσχεθεὶς εἰς μὲν τοὺς φυλάσσοντας αὐτὰ βραβεῖα μεγάλα, εἰς δὲ τοὺς ἀθετοῦντας, μεγάλας τιμωρίας· ἔπειτα « Πολυμερῶς ἐβρ. 1. 1. καὶ πολυτρόπως » ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων προφητῶν, διδάξας τὴν φυγὴν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν κατόρθωσιν· « Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ γαλ. 4. 4 » χρόνου ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ » τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν, διδάσκων ἐβρ. 12. 2. καὶ τύπον καὶ ὑπογραμμὸν πάσης ἀρετῆς καὶ τελειότητος. Μετὰ δὲ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν αὐτοῦ ἀπέστειλε τοὺς ἀποστόλους, κηρύττοντας πανταχοῦ τὸν εὐαγγελικὸν λόγον, συνεργῶν αὐτοῖς, καὶ ἐπιβεβαιῶν τὸ κήρυγμα αὐτῶν « Διὰ τῶν μαρκ. 16. 20. » ἐπακολουθούντων σημείων ».

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις παρατήρησον τὴν εἰς τοὺς νόμους τοῦ θεοῦ τελείαν ὑπακοὴν πάντων τῶν κτισμάτων. Αὐτὴν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους παράδειγμα ἔμπρακτον, ζῶν καὶ ὁρώμενον ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἄχρι τῆς σήμερον. Αὐτὰ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τοῦ νῦν ἀκαταπαύστως μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐκπληροῦσι τὸν ἐν αὐτοῖς ἐκτεθέντα νόμον, ποιῶντα τὸ ἔργον, δι' ὃ καὶ ἐκτίσθησαν. Ἐὰν δὲ ἐνίοτε ἠθέτησαν πρὸς καιρὸν τὸν ἐν αὐτοῖς νόμον, τοῦτο οὐκ ἦν παρακοή, ἀλλ' ὑπακοή εἰς τοῦ θεοῦ τὸ πρόσταγμα· ἔπαυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη

τὸ ἔργον τῆς φυσικῆς αὐτῶν κινήσεως, ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησαν, ἐπειδὴ ὁ θεὸς διὰ στόματος Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἶπε πρὸς αὐτά·

175. 10. « Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν, καὶ ἡ σε-
12.

» λήνη κατὰ φάραγγα Αἰλών ». Ἐβρεξάν αἱ νεφέλαι οὐχὶ ὕδωρ, ἀλλὰ πῦρ καὶ θεῖον-πλὴν τοῦτο ἐποίησαν, ἐπειδὴ ὁ θεὸς οὕτως

19. 12. ἠθέλησε· « Καὶ Κύριος ἔβρεξεν ἐπὶ Σόδομα
24.

» καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου » ἐξ οὐρανοῦ ». Ἐσχίσθη ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, καὶ ἐστάθη τὸ ὕδωρ αὐτῆς ὡς τεῖχος ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων· ἀλλὰ τοῦτο ἐγένε-

14. 21. 22. το, ἐπειδὴ κατὰ θεῖον πρόσταγμα « Ἐξέ-

» τεινεν ὁ Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν » θάλασσαν· καὶ ἐσχίσθη τὸ ὕδωρ· καὶ τὸ » ὕδωρ αὐτῆς τεῖχος ἐκ δεξιῶν, καὶ τεῖχος » ἐξ εὐωνύμων ». Τὸ πῦρ ἔκαιε τὴν βάτον, καὶ οὐ κατέφλεγεν αὐτήν· τὸ πῦρ ἔκαιε καὶ ἐδρόσιζεν· ἔκαιε τοὺς περὶ τὴν κάμινον τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἐδρόσιζε τοὺς ἐν αὐτῇ τρεῖς παῖδας· πλὴν ταῦτα, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἀκούετε, οὐκ εἰσὶν ἀνυποταξία τῶν κτισμάτων, ἀλλ' ὑπακοὴ τελεία εἰς τὴν θείαν νεῦσιν καὶ θέλησιν. Μόνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις χρεωστῆ εἰς τὸν θεὸν ὑπακοὴν περισσοτέραν πάντων τῶν ἄλλων κτισμάτων, ἀνευ θείας ἐντολῆς, μᾶλλον δὲ ἐναντίον τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ, οὐ μόνον παύει ἀπὸ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πράττει τὰ ἐναντία τοῦ ὀρισθέντος αὐτῷ ἔργου, ἡγουν ἀντι-ἀρετῆς πράττει πᾶν εἶδος ἁμαρτίας.

Ἄλλὰ τοῦτο, λέγεις, γίνεται, ἐπειδὴ τὰ ἄλλα κτίσματα ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς δυνάμεων, ἵνα πράττωσι τὸ διο-

ρισθὲν αὐτοῖς ἔργον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἐπλάσθη αὐτεξούσιος, ὑπὸ οὐδενὸς βιαζόμενος, κλίνει, ὅπου θέλει. Βλέπε ὁμως, ὅτι ὁ θεὸς οὐκ ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον μόνον τὸ αὐτεξούσιον, ἀλλὰ συνώδευσε αὐτὸ, καὶ ἤνωσε μετ' αὐτοῦ τὴν λογικὴν καὶ διακριτικὴν δύναμιν. Ἀληθῶς ἐπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον, πλὴν ἐπλασεν αὐτὸν καὶ λογικὸν καὶ διακριτικόν. Ἐχεις τὸ αὐτεξούσιον, πλὴν ἔχεις καὶ τὸν λόγον καὶ τὴν διάκρισιν. Καὶ διὰ μὲν τῆς διακρίσεως διακρίνεις, ποῖόν ἐστι τὸ καλόν, καὶ ποῖον τὸ κακόν, καὶ γνωρίζεις, ὅτι τὸ καλόν ἐστὶν ὠφέλιμον καὶ ἔνδοξον, τὸ δὲ κακόν, βλαβερόν καὶ ἄτιμον· ὁ δὲ λόγος πείθει σε, καὶ τρόπον τινὰ ἀναγκάζει σε, ἵνα φύγῃς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ποιήσῃς τὴν ἀρετὴν. Ἀληθῶς τὰ λοιπὰ κτίσματα οὐκ ἔχρουσι τὸ αὐτεξούσιον, πλὴν οὐκ ἔχουσιν οὐδὲ τὴν διάκρισιν, οὐδὲ τὸν λόγον, ὁδηγοῦντα πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου ἔργου· σὺ δὲ ἔχεις μὲν τὸ αὐτεξούσιον, ἔχεις ὁμως καὶ δύο ἀσθέστους λαμπάδας, τὸν λόγον καὶ τὴν διάκρισιν, δύο ἀκοιμήτους ὁδηγοὺς, οἵτινες φωτίζουν καὶ ὁδηγοῦσί σε πρὸς τὴν τῶν καλῶν ἔργων ἐκλογὴν. Ἐχεις δὲ πρὸς τούτοις καὶ διδάσκαλον ἔμπειρον τὴν συνειδησίην σου, ἣτις, ὅταν μὲν πράττῃς τὰ ἀγαθὰ ἔργα, γεμίξει τὴν καρδίαν σου ἡσυχίας, τὸν νοῦν σου εἰρήνης, τὴν ψυχὴν σου ἀγαλλιάσεως· ὅταν δὲ ποιῇς τὴν ἁμαρτίαν, τότε ἐλέγχει καὶ βασανίζει σε, πληροῦσα τὴν καρδίαν σου ταραχῆς, καὶ τὴν ψυχὴν σου φόβου, καὶ τὸ πρόσωπόν σου ἐντροπῆς.

Κύριε θεέ μου, σὺ ἔπλασάς με καὶ ἔθη-
κάς μοι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ ψυχὴν « Ἐπ' »
» ἔργοις ἀγαθοῖς »· σὺ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας
συντριβέντα με ἀνέκτισας διὰ τοῦ ζωοποιῦ
αἵματος τοῦ μονογενοῦς σου υἱοῦ, ἵνα ποιῶ
τὸ θέλημά σου· ἔδωκας νόμον, ἀπέστειλας
προφήτας, ἐκήρυξας εὐαγγέλιον, ἀνέδειξας
ἀποστόλους, ἐχειροτόνησας διδασκάλους,
ἵνα ἐγὼ πράττω τῆς ἀρετῆς τὰ ἔργα. Κύ-
ριε θεέ μου, ἀνοίγω τὰ ὄμματα τοῦ σώμα-
τός μου, καὶ βλέπω, ὅτι πάντα τὰ κτίσμα-
τα μετὰ πάσης ἀκριβοῦς ὑποτάσσονται εἰς
τοὺς νόμους, τοὺς ὑπὸ σοῦ ἐν αὐτοῖς ἐκτεθέν-
τας. Ἀνοίγω τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς μου, καὶ
βλέπω, ὅτι ἐφύτευσας ἐν ἐμοὶ πάσας τὰς
δυνάμεις, ὅσαι εἰσὶν ἀναγκαῖαι πρὸς κα-
τόρθωσιν πάσης ἀγαθοεργίας. Ἡ διάκρισις,
ὁ λόγος, ἡ συνείδησις πείθουσί με, ἵνα ποιῶ
τὸ πανάγιόν σου θέλημα· τὰ νόματα τοῦ
θεοῦ λόγου σου καὶ τῆς ἀγίας σου χάριτος
καὶ τῆς ἀγάπης σου ποτιζουσί με « Ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμέ-
νον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων »·

καλ. 1.3.

ἐγὼ δὲ ὁ πανάθλιος οὐ καρποφορῶ τὸν ζωη-
ρὸν καρπὸν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ βλαστάνω
τὰς θανατηφόρους ἀκάνθας τῆς ἁμαρτίας.
Οὐαὶ μοι· τί περιμένω ;

Τί περιμένομεν, ὅσοι καταφρονοῦμεν καὶ
νόμον, καὶ προφήτας, καὶ εὐαγγέλιον, καὶ
ἀποστόλους, καὶ διδασκάλους, καὶ αὐτὴν
τὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν αἴσθησιν ; τί
περιμένομεν, ὅσοι ἐσβέσαμεν τὸ φῶς τῆς
διακρίσεως, καὶ ἐξενευρίσαμεν τὴν δύναμιν
τοῦ λόγου, καὶ γεγόναμεν ἀναίσθητοι εἰς
τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως ; Ἀγαπητοὶ
μου ἀδελφοί, ἡ ἀπόφασις ἐξεφωνήθη « Πᾶν
» οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκ-
» κόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται ». Ὡς Κύριε
τοῦ ἐλέους, σπλαγχνίσθητι, πάντα δύνασαι,
οὐδέν σοι ἀδυνατεῖ, ἐκ σοῦ τὰ πάντα· δός
μετάνοιαν, δός ἐπιστροφὴν, δός κατάνυξιν,
δός δάκρυα, δός τῶν καλῶν ἔργων τὴν
καρποφορίαν, λύτρωσαι τὸ πλάσμα σου τῆς
φοβεραῆς ἐκκοπῆς, καὶ τοῦ πυρός τοῦ αἰω-
νίου. Ἀμήν.

Ματθ.
3. 10.